

Tematické okruhy ke státní magisterské zkoušce

Psychologická metodologie

NMgr. studijní program Psychologie

1	a)	Základní požadavky vědy a vědeckých teorií. Vědecké paradigma a psychologická perspektiva. Základní a aplikovaný výzkum. Vztah teorie ke kvalitativní a kvantitativní strategii (indukce, dedukce).
	b)	Popište postup formulace a testování hypotéz (nulová, alternativní). Hlavní znaky správně definované hypotézy, chyby při formulování hypotéz. Princip statistického testování hypotéz – falzifikace a verifikace.
2	a)	Porovnání kvalitativního a kvantitativního výzkumu (výhody, nevýhody, zdůvodnění volby dle cíle výzkumu). Představení jednotlivých výzkumných postupů obou strategií a příklady jejich využití v psychologickém výzkumu. Postup přípravy a řešení empirického výzkumu (teoretické vymezení, volba nástroje sběru dat a vhodnost pro jednotlivé přístupy).
	b)	Popište deskriptivní statistické potupy a jednotlivé ukazatele míry centrální polohy (pro parametrické i neparametrické testy) a jak jsou uváděny ve výsledcích. Představte krabicový graf, a co zobrazuje.
3	a)	Kvalitativní výzkum (charakteristika, účel a vztah k teorii). Jednotlivé typy výzkumných šetření (případová studie, ...). Kvalitativní data a způsob jejich zpracování, jednotlivé typy kvalitativních analýz.
	b)	Popište rozdílové analýzy při testování univariačních hypotéz. Jakých úrovní (dle Pierce) mohou nabývat proměnné v tomto typu analýzy. Jaké jsou parametrické a neparametrické varianty těchto statistických testů? Vizualizace dat (grafy).
4	a)	Rozhovor jako nástroj sběru dat. Jeho využití v psychologii (klinická psychologie, kvalitativní výzkum). Typy rozhovorů, typy otázek a postup vedení rozhovoru. Anamnéza, ohniskové skupiny, narativně-biografický rozhovor.
	b)	Popište korelační analýzy při testování univariačních hypotéz. Jakých úrovní (dle Pierce) mohou nabývat proměnné v tomto typu analýzy. Jaké jsou parametrické a neparametrické varianty těchto statistických testů? Korelační koeficient.
5	a)	Pozorování a participativní zkoumání jako postup sběru dat. Jejich využití (etnografie, klinická psychologie, akční výzkum). Formy pozorování a záznamu dat. Zkreslení pozorovatele, výzkumnický deník. Představení produktů využitelných pro psychologické zkoumání.
	b)	Měření síly asociace. Korelace, korelační koeficient a volba testů dle podoby (a normality) dat. Určení síly asociace na základě hodnoty zjištěné korelace.
6	a)	Analýza produktů z hlediska kvalitativní metodologie. Případová studie a její průběh, obsah a zpracování.
	b)	Explorační faktorová analýza. Manifestní a latentní proměnné. Podoba dat pro analýzu, volba počtu faktorů a rotace.
7	a)	Zakotvená teorie jako postup analýzy kvalitativních dat. Hlavní zásady, postup analýzy, typy kódování, paradigmatický model, opakované porovnávání, teoretické vzorkování. Možnosti využití.
	b)	Standardizace psychologických nástrojů. Obsah standardní diagnostické metody. Normy. Hrubý a transformovaný skóre, jednotlivé typy využívané v psychologii.
8	a)	Deskriptivní postupy analýzy kvalitativních dat. Přepis, kódování a kategorizace. Jejich účel a příklady využití v psychologickém výzkumu. Tematická analýza a postup jejího zpracování.

	b)	Vyložte pojem statistické významnosti, popište obecně způsob jejího určování a uveďte, co o souvislosti mezi porovnávanými proměnnými veličinami vypovídá. Popište chybu prvního a druhého řádu.
9	a)	Analýza hloubkových dat. Narativní, biografický a fenomenologický přístup a jejich využití. Postup zpracování interpretativní fenomenologické analýzy (IPA).
	b)	Regrese. Data využitelná pro lineární, logaritmické a vícerozměrné regrese a předpoklady pro testování. Regresní koeficient.
10	a)	Limity kvalitativního výzkumu. Kritéria kvality – důvěryhodnost, transparentnost, práce se subjektivitou výzkumníka, triangulace a další metody zvýšení výzkumné validity.
	b)	Popište podobu datové matice, online formulářů pro záznam dat a softwaru pro analýzu dat. Popište typy dat (dle Pierce) a jejich možnou podobu v datové matici (numerickou i jejich popisky), možnosti rekatégorizace mezi jednotlivými typy. Práce s chybějícími položkami a outlinery.
11	a)	Popisné (přehledové) výzkumné projekty v kvalitativním a kvantitativním výzkumu. Jejich účel, přínos, omezení a uplatnění. Možnosti interpretace výsledků kvalitativního výzkumu. Normy psychodiagnostických nástrojů a jejich tvorba.
	b)	Analýza rozptylu a její uplatnění. Jednotlivé varianty pro parametrická i neparametrická data. Multivariační analýzy rozptylu.
12	a)	Korelační výzkumné projekty. Volba nástrojů pro sběr dat v korelačním výzkumu, interpretace získaných dat. Využitelnost v psychologii (výhody, nevýhody, omezení - mnohočetné korelace a chyba I. typu).
	b)	Vyložte rozdíl mezi univariačními a multivariačními statistickými testy. Představte post hoc testy a jejich využití. Předpoklad shody rozptylů a normálního rozložení.
13	a)	Experimentální výzkumné projekty. Jejich uplatnění a využitelnost v psychologii. Proměnné v jednotlivých formách experimentálních plánů (včetně kvaziexperimentálních a ex post facto projektů). Vnitrosubjektový a mezisubjektový plán. Výhody, nevýhody a metodologické problémy (zaslepení výzkumu, znáhodňování).
	b)	Popište podobu kontingenční tabulky a její interpretaci (využitelnost dle typu dat) a testování shody četností (předpoklady, síla vztahu). Příklady výzkumů a způsob prezentace statistických výsledků.
14	a)	Rozdílové výzkumné projekty a jejich uplatnění. Volba a požadavky na výběr skupinových proměnných (kategorizace), příklady v psychologickém výzkumu a možnosti interpretace. Vývojové výzkumné projekty, jednotlivé typy užívané v psychologickém výzkumu a jejich výhody a omezení. Kohorta.
	b)	Reliabilita jako konzistence nástroje a jednotlivé typy ověřování. Psychometrický paradox.
15	a)	Metody výběru vzorku v psychologickém výzkumu. Populace, výzkumný soubor a výzkumný vzorek. Externí validita výzkumu. Jednotlivé typy sběru dat a klíčové pojmy v kvantitativním (náhodný výběr) a kvalitativním výzkumu (gatekeeper). Limity jednotlivých postupů.
	b)	Popište jednotlivé typy rozložení dat, představte parametry šikmosti a špičatosti. Představte jednotlivé způsoby ověřování normálního rozložení (grafické, testové). V čem je normální rozložení klíčové pro statistiku a uveďte příklad volby testu pro normálně a ne-normálně rozložená data.
16	a)	Principy empirického výzkumu. Výzkumný problém, cíl výzkumu, výzkumné otázky a hypotézy - charakteristika, účel a základní požadavky na jejich formulaci. Proměnné ve výzkumu a jejich typy (podnětové, organismické a odpověďové; nezávislé, závislé a intervenující). Způsob práce s intervenujícími proměnnými (kontrola vnějších proměnných).
	b)	Popište postup formulace a testování hypotéz. Hlavní znaky správně definované hypotézy, chyby při formulování hypotéz. Princip statistického testování hypotéz – falzifikace a verifikace, chyba prvního a druhého typu.
17	a)	Nástroje sběru dat v psychologii (klinický a psychometrický přístup). Uplatnění jednotlivých přístupů, výhody, nevýhody a požadavky při jejich uplatnění. Problém sociální žádoucnosti odpovědí. Typy kvantitativních diagnostických metod (jednorozměrné a vícerozměrné) a využití v psychologické praxi.
	b)	Obsahová a konstruktová validita psychologického nástroje. Postup konstrukce.

18	a)	Numerická data. Jednotlivé úrovně měření (dle Stevensova) a povaha dat v psychologii. Typy základních měrných stupnic (se zaměřením na dotazníkové odpovědi) a jejich využití pro jednotlivé typy kvantitativních projektů. Standardizace diagnostických nástrojů, normy, hrubé a transformované skóry.
	b)	Empirické důkazy validity. Způsoby a postup ověřování kvality měřicího nástroje.
19	a)	Požadavky na výzkum v psychologii, replikační krize. Metaanalýza. Validita a reliabilita (ve výzkumu, u psychologické metody), jednotlivé typy a formy důkazů.
	b)	Požadavky na psychologické nástroje, vývoj a recenze testů. Obsahové univerzum a položková banka. Validita, reliabilita a chyby měření.
20	a)	Etická problematika psychologického zkoumání. Typická etická dilemata a rizika v plánování, v provádění a v publikování výsledků. Standardy americké psychologické asociace (APA). Příklady porušení jednotlivých zásad v historickém psychologickém výzkumu.
	b)	Reliabilita jako stabilita měření, postup jejího zjišťování a posuzování. Reliabilita paralelních forem.

Zdrojové předměty:

Základy psychometrie a psychometrie, Metodologie základního psychologického výzkumu, Metody aplikovaného psychologického výzkumu, Principy a techniky psychologického měření, Metody multivariační statistické analýzy dat v psychologii.

❖ Označené literární prameny:

1. K ... Balcar, K. (2021) Cattellova matice vztahů mezi daty. PVŠPS: Studijní materiály. Dostupné na: https://www.pvsps.cz/data/2021/11/01/14/cattellova_matice_vztahu_mezi_daty.pdf
2. B ... Braun, V., & Clarke, V. (2012). Thematic analysis. In H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Eds.), *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2. Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological* (pp. 57–71). American Psychological Association.
3. F ... Ferjenčík, J. (2000). Úvod do metodologie psychologického výzkumu. Praha: Portál.
4. H ... Hendl, J. (2005). Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. Praha: Portál.
5. L ... Lincoln, Y. S. & Guba, EG. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, CA: Sage Publications. Výťah dostupný online zde: <http://www.qualres.org/HomeLinc-3684.html>
6. M ... Miovský, M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada.
7. P ... Punch, K. (2008). Základy kvantitativního šetření. Přeložil J. Hendl. Praha: Portál.
8. Ř ... Řiháček, T., Čermák, I., Hytych, R. (2013) Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy. Brno: MUNI Press.
9. S ... Srnec, J. (2006). Strategie a metody psychosociálního výzkumu. Studijní materiál pro distanční vzdělávání. Praha: PVŠPS.
10. U ... Urbánek, T., Denglerová, D., Širůček, J. (2011). Psychometrika. Měření v psychologii. Praha: Portál.